

hr

Europska Zajednica
Regionalna politika

info regio

panorama

| Br. 27 | Rujan 2008 |

**Regionalna politika i proširenje -
Ubrzanje pretpristupnog
financiranja**

Sadržaj

Regionalna politika i proširenje - *Ubrzanje pretpristupnog financiranja*

Omogućavanje zemljama kandidatima da se razviju kroz Instrument za pretpristupnu pomoć

Dok se europsko proširenje ubrzano nastavlja, pomoć koja se daje zemljama kandidatima postaje sve više sofisticirana. Pregled načina na koje je pretpristupna pomoć poprimila nove dimenzije.

Regionalni razvoj: važan korak prema članstvu u Europskoj uniji za Zapadni Balkan

Prosinac 2005: važna prekretnica za Bivšu Jugoslavensku Republiku Makedoniju na njenom putu prema članstvu u Europskoj uniji.

Prekogranična komponenta instrumenta za pretpristup

Tijekom posljednjih godina, važnost podržavanja i ohrabriranja prekogranične suradnje za europske regije prepoznaje se sve više i više.

Izvješće: Izgradnja čišće budućnosti

Dok Bugarska posužuje za svojom budućnošću unutar EU-a, financiranje pod strukturalnom politikom za pretpristup pomaže jednom gradu modernizirati njegove sustave za odlaganje otpada i sustave vodovoda koji zagađuju okoliš. Panorama putuje do grada Ruse, najveće bugarske luke na Dunavu.

S terena: Podržavanje gospodarskog rasta u Hrvatskoj

S terena: Idemo dalje u Turskoj – novi pristup regionalnoj konkurentnosti

ISPA na djelu: Hrvatska, Rumunjska, Bugarska

S terena: Priprema za IPA-u – akreditacijski proces upravljačkih i kontrolnih sustava u Hrvatskoj

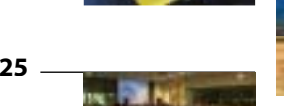
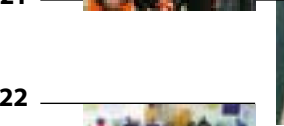
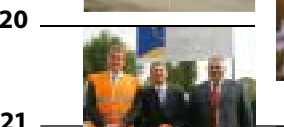
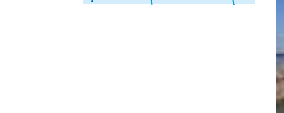
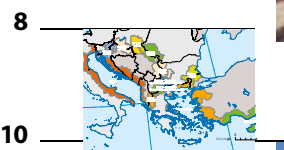
Programi za susjedstvo na djelu: Mađarska, Rumunjska, Srbija, CADES, Novi jadranski program za susjedstvo

S terena: Bugarska i Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija – vodeće mjesto u prekograničnoj suradnji

Događaj: Zajednička komunikacija kohezijske politike – osnivački sastanak mreže INFORM

REGIO & mreže

Internet

Fotografije (stranice): European Commission (3, 4, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 22, 24, 25), EAR (7), Ministry of Economy, Labour and Entrepreneurship, Croatia (15), Croatian National Tourist Board/Josip Madračević (16), Ministry of Industry and Trade, Turkey (17, 18), Ministry of the Sea, Transport and Infrastructure, Croatia (20), Bertrand Gardel/Hemis/Corbis (21), Reporters (23).

Naslovnica: Trogir, Hrvatska. Fotografija: Serdar Yagci/iStockphoto
Drugi suradnici: Tipik S.A.

Urednik: Raphaël Goulet, Europska komisija, GD za regionalnu politiku

Ovaj časopis tiskan je na engleskom, francuskom, njemačkom, hrvatskom, makedonskom i turskom jeziku na recikliranom papiru i dostupan je na 22 jezika Europske unije na: http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

Mišljenja izražena u ovoj publikaciji su mišljenja autora i ne izražavaju nužno stajališta Europske komisije.

Priprema (potencijalnih) zemalja kandidata za sutrašnjicu

Razvijanje bliskih odnosa sa zemljama koje se trebaju pridružiti Europskoj uniji je od najvećeg značaja. Instrument za pretpristupnu pomoć (IPA) je novo sredstvo usmjereno ka pomaganju zemljama kandidatima i potencijalnim zemljama kandidatima u njihovim naporima, da bolje razumiju kako Europska unija funkcionira te kako bi prilagodili nacionalne politike, pravila i propise tijekom priprema za članstvo.

IPA kombinira, kao krovna organizacija, programe EU i pretpristupne fondove financijske pomoći i fleksibilnija je prema zemljama korisnicama u kreiranju pomoći prema njihovim potrebama dok se istovremeno dopušta poboljšana koordinacija s interesnim grupama, državama članicama i međunarodnim financijskim institucijama.

U ovom izdanju Panorame, reflektor je usmjeren ka dvije komponente IPA-e kojima upravlja Glavni direktorat za regionalnu politiku: prekogranična suradnja i regionalni razvoj. Prva komponenta teži promicanju suradnje između vlasti na obje strane granica koje dijele države članice EU i zemlje kandidati/potencijalni kandidati. Druga komponenta je osmišljena u svrhu podupiranja investicije u područjima kao što su razvoj infrastrukture na isti način kao što Europski fond za regionalni razvoj i Kohezijski fond podržavaju regije unutar Europske unije. Po prvi puta, pretpristupna pomoć je bila planirana i primijenjena na strateški način tijekom nekoliko godina, time osiguravajući kontinuirani i neprekinuti protok fondova za temeljne investicijske projekte. Tako IPA dopušta zemljama korisnicama upoznavanje s načinom kojim se takve aktivnosti provode u Uniji kako bi, onog dana kad postanu punopravne članice, mogle koristiti dobrobiti iz kohezijske politike Europske unije.

U ovom izdanju časopisa Inforegio Panorama, ističemo različite načine pomoću kojih zemlje korisnice upravljaju i primjenjuju projekte koje financira IPA i njezina prethodnica ISPA, videne kroz oči samih predstavnika zemalja kao i stručnjaka iz Komisije. Vjerujem da je ovo bitna vježba obostranog učenja kako za postojeće zemlje članice tako i za buduće članice Unije.

Danuta Hübner
Povjerenica za regionalnu politiku

Omogućavanje zemljama kandidatima da se razviju kroz Instrument za pretpristupnu pomoć (*Instrument for Pre-Accession Assistance, IPA*)

Dok se europsko proširenje ubrzano nastavlja, pomoć koja se daje zemljama kandidatima postaje sve više sofisticirana. U ovom članku sagledavamo na koji način je pretpristupna pomoć poprimila nove dimenzije.

Hrvatska, kao sve zemlje kandidati, može koristiti pomoć EU za okolišne projekte.

Dok se europsko proširenje ubrzano nastavlja, pomoć koja se daje zemljama kandidatima postaje sve više sofisticirana. U ovom članku sagledavamo na koji način je pretpristupna pomoć poprimila nove dimenzije.

Pomoć zemljama kandidatima kroz fundiranje pretpristupne pomoći povećala se u intenzitetu od 1. siječnja 2007., kada su svi programi vezani uz Europsku uniju i financijske inicijative zamijenjeni jedinstvenom mjerom – Instrumentom za pretpristupnu pomoć (IPA¹). Programi koje su prije pokrivali PHARE, PHARE CBC, ISPA, SAPARD, CARDS i financijski instrument za Tursku bili su vrlo korisni, ali proces kojim se njima upravljalo i usklađivalo je sada postao puno jednostavniji za sve zainteresirane. Ne samo to, već su i pojedine državne vlasti u većoj

mjeri uključene i imaju viši stupanj odgovornosti za strateško planiranje i programiranje. IPA uključuje mnogo novih koncepata, kao višegodišnje planiranje, strateško planiranje ili ovlašćivanje područnih vlasti i lokalnih tijela. Ovaj širi okvir daje zemljama kandidatima mnogo više prostora za razvoj njihovih gospodarstava i institucija, a time i vještine njihovih poduzetnika i upravnih službenika.

Daljnje širenje granica

Pretpristupna pomoć je ranije bila fokusirana na institucionalni razvoj i investiciju u ključna područja politike unije. Investicija se provodila kroz Instrument strukturne politike pretpristupna (*Instrument for Structural Policies for Pre-Accession*,

(1) Pravna osnova za ovu pomoć je Propis Vijeća 1085/2006. prihvaćen 17. srpnja, 2007. Detaljnija pravila implementacije pravila utvrđena su Propisom Komisije 718/2007 od 12. lipnja, 2007.

ISPA) instrument koji se zasniva na projektima i koji se najviše usredotočuje na investicije u dijelovima transeuropskih mreža i okoliša. S IPA, konvencionalne granice su pređene, tako da su investicije u infrastrukturu spojene s mjerama u svrhu povećanja konkurentnosti, inovativnosti i stvaranja novih radnih mjesta.

Pet komponenti IPA-e

Sredstva se alociraju kroz pet komponenti: I. Pomoć u tranziciji i razvoj institucija; II. Prekogranična suradnja; III. Regionalni razvoj (transport, okoliš i gospodarski razvoj); IV. Razvoj ljudskih resursa (jačanje ljudskog kapitala i borba protiv isključivanja); V. Ruralni razvoj (vrsta mjera za ruralni razvoj).

Komponente I i II su otvorene svim zemljama korisnicima Zapadnog Balkana i Turskoj. Komponente III, IV i V su otvorene samo zemljama kandidatima (konkretno Republika Hrvatska, Republika Turska i Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija). Njihov koncept vrlo precizno preslikava principe upravljanja i programiranja strukturnih i kohezijskih fondova i fondova za ruralni razvoj. Tako, IPA dopušta zemljama korisnicima sudjelovanje u ranoj fazi u upravljanju ovim instrumentima kohezijske politike Europske unije. Dobivanjem iskustva iz prve ruke pri vođenju ovih programa, one će biti u dobroj poziciji za apsorpiranje budućih strukturnih i kohezijskih sredstava i sredstava za ruralni razvoj u onom trenutku kada im ista budu dostupna.

Zemlje kandidati će po prvi puta imati koristi od financiranja za pokrivanje aktivnosti koje su slične aktivnostima

koje se financiraju u zemljama članicama EU i regijama u kojima su na djelu instrumenti kohezijske politike. Značajan dio sredstava IPA-e kojima upravljaju Glavni direktorati za regionalnu politiku i zapošljavanje je alociran na rashode lisabonskog tipa (otprilike 15 do 20 % cjelokupne alokacije za program, ovisno o zemlji).

Dobar primjer je Operativni program za regionalnu konkurentnost u Turskoj, gdje je većina sredstava posvećena programima lisabonskog tipa, (cjelokupni proračun programa za 2007. 2009. je 187 milijuna eura sa 75 %-im doprinosom Unije. Projekti koji će biti financirani ovim programom uključuju izradu i poboljšanje industrijske infrastrukture, olakšavanje pristupa financijama, promicanje uporabe R&D-a (*research and development*), razvijanje inovacija i tehnologije, te usluga savjetovanja zasnovanih na potrebi i umrežavanje.

Razumijevanje koristi od IPA-e

Do sada, možda najimpresivniji rezultati IPA-e su postignuti kroz pripremu Operativnih programa. Dok su se Okviri strateškog povezivanja (koji su slični Nacionalnim strateškim referentnim okvirima (*National Strategic Reference Frameworks*, NRSF) – pripremljeni od strane zemalja članica) razvili pod vodstvom središnjih vlasti, programe su izradila nadležna ministarstva u bliskoj suradnji s regionalnim vlastima, interesnim skupinama i predstavnicima civilnog društva. Uz te osnovne zadaće programiranja, IPA je također omogućila nacionalnim tijelima da razviju vještine financijskog upravljanja i kontrole.

IPA

Potencijalne zemlje kandidati

Zemlje kandidati

U ovom, relativno kratkom periodu (pripreme za program i pregovori trajali su manje od godinu dana), dogovorene su neophodne pretpostavke i načela za uspješnu implementaciju. To uključuje vlasništvo nad programom, koncentraciju pomoći na temeljne sektore i nerazvijene regije, te osiguravanje da programi nadopune druge instrumente davanja sredstava i promiču partnerstva među interesnim skupinama. Tijekom vremena, sustavi koji se postavljaju u okviru IPA-e će se razviti u neprocjenjiva sredstva za upravljanje kohezijskom politikom Europske unije i njenih instrumenata kasnije.

Brzi pogled na neke od projekata koji su financirani s komponentom IPA III pokazuju njihovu raznovrsnost kao i njihovu stratešku važnost.

Podržavanje zbrinjavanja otpada u Turskoj

Projekt zbrinjavanja krutog otpada Balikesir ima za cilj smanjenje zagađivanja podzemnih voda i okoliša Balikesira i okolnih sela i povećanje ponovne upotrebe i recikliranja kroz uspostavu regionalnog sistema za zbrinjavanje krutog otpada za Balikesir, Bigadiç, Ivrindi, Kepsut, Pamukqu, Susurluk i Savastepe, prema *acquis*-u i turskom zakonodavstvu. Projekt će služiti stanovništvu od otprilike 440 000 mještana do godine 2035. Ukupna procjena cijene projekta je 14 milijuna eura, uključujući oko 10 milijuna eura IPA-ine podrške. Projekt bi trebao biti dovršen i pokrenut do 2011.

Hrvatski projekti za okoliš

Veliki infrastrukturni projekti se financiraju u okviru Hrvatskog operativnog programa za okoliš (*Croatian Environmental Operational Programme*). Njime se financiraju nova postrojenja za kruti otpad i otpadne vode koja potpuno poštuju relevantne okolišne standarde Europske unije. Na primjer, moderni centri za zbrinjavanje otpada se planiraju za Grad Split (Lećeveca) gdje će se konstruirati odlagalište, stanice za transfer, recikliranje i pogon za mehaničku i biološku obradu. Ukupna cijena projekta se procjenjuje na 68 milijuna eura. Novi pogoni za obradu otpadnih voda i poboljšavanje kanalizacijskih mreža su također u planu za gradove Slavonski Brod, Knin i Drniš. Ukupni troškovi projekta su procijenjeni na 27 milijuna eura za prvu i 18 milijuna za drugu stavku.

Investicijska pomoć u zemljama kandidatima je samo mali dio razine investicijske pomoći dostupne zemljama članicama², ali stavlja veliki naglasak na razvoj institucija i struktura za budućnost. Poslovnim rukovoditeljima i državnim službenicima daje neophodno iskustvo u osmišljavanju i upravljanju investicijskim projektima, pripremajući ih za vrijeme kada će oni dobiti punu kontrolu nad programima strukturalnih fondova.

Sredstva iz fondova IPA-e su također dostupna potencijalnim zemljama kandidatima na Zapadnom Balkanu kao što je Bosna i Hercegovina.

(2) U cjelini alokacija IPA-e za trenutni financijski okvir 2007.-2013. je: 11.5 milijardi 2007.-09, na primjer, Hrvatska dobiva u prosjeku 34 eura po stanovniku godišnje iz fondova Europske unije u okviru IPA-e, dok Bugarska dobiva 110 eura po stanovniku iz Programa strukturalnih fondova.

Regionalni razvoj: važan korak prema članstvu u Europskoj uniji za Zapadni Balkan

Prosinac 2005. je označio važnu prekretnicu za Bivšu Jugoslavensku Republiku Makedoniju na njenom putu prema članstvu u Europskoj uniji – Europsko vijeće dodijelilo joj je status »zemlje kandidata«. To je objavilo razvoj koji je ta zemlja napravila i otvorilo nova vrata, dajući joj pristup do pet komponenata instrumenta za pretpristupnu pomoć. To je zemlji omogućilo prihvaćanje aktivne uloge poslije 2007. pri stvaranju svoje budućnosti kao interesna strana u regionalnoj politici.

Victor da Fonseca

Aktivnosti izgradnje cesta u Bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji.

Kao rezultat komponente pretpristupne pomoći «Regionalni razvoj», koja je prethodila Strukturnim i Kohezijskim fondovima, Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija je izradila dokument za strategiju. To dolazi kao dodatak operativnom programu koji definira potrebe i prioritete te zemlje, prateći primjer trenutnih 27 zemalja članica Europske unije.

Ovo strateško planiranje i sektorsko programiranje je dalo nacionalnim vlastima priliku za preuzimanje odgovornost za društveni i ekonomski razvoj u suradnji s civilnim društvom.

Jedan od glavnih ciljeva Operativnog programa za regionalni razvoj je da pridonese održivom razvoju i regionalnoj integraciji zemlje u Zapadni Balkan. Pomoć EU će biti prvotno koncentrirana na sektore transporta i okoliša – ne očekuje se da će regionalna konkurentnost biti uključena do 2010.

Neovisno o postavljanju administrativnih struktura za upravljanje i nadzor europskih fondova, nacionalni vlasti trenutno upravljaju dvama projektima koji se financiraju iz operativnog programa. Ti projekti su pravi test za zemlju jer uključuju primjenu standarda i praksi Europske unije u velikom obujmu i u nekoliko područja – od analiza djelovanja na okoliš do koordiniranja donatora.

Prvi veliki projekt je izgradnja novog dijela autoceste između Demir Kapije i Smokvice uzduž koridora broj 10. To će značiti završetak transeuropske mreže između Salzburga i Soluna, otvarajući zemlju još više, što je uvjet za regionalnu

integraciju. Ukupni proračun za projekt je 155 milijuna eura koji je sastavljen od doprinosa iz Europske unije, Grčke (u obliku bilateralne donacije), Europske investicijske banke (preko zajma) i države.

Drugi projekt uključuje izgradnju pouzdanog sustava kanalizacije i postrojenja za tretiranje otpadnih voda za 75 000 stanovnika Prilepa. Resursi u odnosu na meku vodu i biorazličnost čine ovu zemlju jednom od glavnih prirodnih rezervoara u regiji. Teško onečišćenje uzrokovano netretiranom otpadnom vodom, kao i netretiranom gradskom i industrijskom vodom, je, međutim, stvarna prijetnja za održiv razvoj i za kvalitetu života građana. Bit će potrebne značajne investicije od strane društvenog sektora da bi se postigao efikasan učinak. Cijena drugog projekta se diže do gotovo 20 milijuna eura, od čega 6 milijuna eura sufinancira Europska unija, a ostatak je pokriven nacionalnom doprinosom.

Uzimajući u obzir napredak koji je, tijekom nekoliko godina, postigla Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija i usprkos razini napora koja se treba održati, ovaj period prije primanja daje povoda za stvarno poboljšanje za budućnost zemlje u europskoj obitelji te, konkretnije, u regionalnoj politici.

Prekogranična komponenta instrumenta za pretpripravnost pomoć

Tijekom posljednjih godina, važnost podržavanja i ohrabivanja prekogranične suradnje za europske regije prepoznaje se sve više i više. Pogrančne regije pate od određenog broja specifičnih nedostataka kada se usporede sa regijama koje su više središnje. One su često manje razvijene i često su konfrontirane s geografskim i demografskim izazovima; štoviše, njihova ekonomska sfera utjecaja i razvojni potencijal često nailaze na zakonske, administrativne, gospodarske i kulturne prepreke kojima je uzrok sama granica. Ti čimbenici su posebno akutni uzduž vanjskih granica Europske unije.

Moray Gilland, Irina Nicolaescu

IPA programi prekogranične suradnje sa sudjelovanjem zemalja članica EU

Bugarska - Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija	Jadran	Bugarska - Srbija	Cipar - Turska	Mađarska - Hrvatska	Rumunjska - Srbija
Grčka - Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija	Bugarska - Turska	Grčka - Albanija	Grčka - Turska	Mađarska - Srbija	Slovenija - Hrvatska

Suradnja je već dugo ključna komponenta Kohezijske politike Europske unije, prvo kroz inicijativu Unije INTERREG i sada s ciljem za Europsku teritorijalnu suradnju. Jedna od glavnih uloga Instrumenta za pretpripravnost pomoć je pomoći kandidatima u pripremi za implementaciju Kohezijske politike, a logika koja stoji iza toga je to što IPA također ima prekograničnu dimenziju. Istovremeno, korištenje IPA-e za omogućavanje prekogranične suradnje u novom periodu programiranja je također osmišljeno kako bi riješilo neke od administrativnih poteškoća na koje je suradnja uzduž vanjskih granica Europske unije nailazila u prošlosti.

Strogo govoreći, prekogranična komponenta IPA-e podržava tri tipa suradnje. Prvo, financira prekograničnu suradnju između zemalja članica s jedne strane i zemlje koje su kan-

didati ili potencijalni kandidati s druge strane. Drugo, podržava prekograničnu suradnju između zemalja kandidata ili potencijalnih kandidata. Konačno, ta komponenta također može podržavati uključenost zemalja kandidata i potencijalnih kandidata u programima tranzicijske suradnje u okviru Cilja za teritorijalnu suradnju, konkretno, u programima za Jugoistočnu Europu i Mediteran.

Ovaj članak se usredotočuje na prvi od tih elemenata, koji će podržavati i do 12 programa između zemalja članica i zemalja (potencijalnih) kandidata (vidi kartu). Većina tih programa je već u funkciji, a zatvoren je i prvi poziv za projekte za program Slovenija – Hrvatsku (za više detalja vidi www.interreg-slohucre.com).

Dva europska zoološka vrta u Mađarskoj i Srbiji surađuju na unaprjeđenju obrazovanja i okolišne zaštite.

Većina programa su relativno mali programi, zasnovani na temelju zemlje te ovise o političkoj geografiji regije. Iznimka (velika) je program za Jadran, koji će dobiti preko 200 milijuna eura do 2013. i uključuje osam zemalja.

Novi, radikalniji pristup prekograničnoj suradnji

Teško je umanjiti radikalnu prirodu prekogranične komponente IPA-e. Prvo, sredstva za svaki program su alocirana po programu, ne po zemlji. Time se rješava jedan od glavnih nedostataka kod programa Europske unije za suradnju na vanjskim granicama

– poteškoće kod usklađivanja različitih izvora sredstava unutar i van EU.

Drugo, prekogranična komponenta je dostupna svim zemljama kandidatima i potencijalnim zemljama kandidatima – za razliku od komponenata regionalnog razvoja IPA-e, ljudskih potencijala i ruralnog razvoja, koji su dostupni samo zemljama kandidatima. To je posebice bitno zbog visoke razine interesa za prekograničnu suradnju diljem regije. Relativno mala veličina zemalja znači da značajni broj stanovnika živi u pograničnim dijelovima, a to može značiti da su pogranična pitanja često na vrhu prioriteta političkog programa. Njihovo isključivanje iz prekogranične suradnje bi značilo davanje vrlo negativnog i kontraproduktivnog signala. Kao rezultat, sve zainteresirane zemlje će imati koristi od toga što su dio programa koji se implementiraju u okviru Strukturalnih fondova čak i prije nego što postanu zemlje kandidati za pristup Uniji.

Ovo je treća glavna inovacija prekogranične komponente IPA-e. U skladu s ciljem korištenja ovih programa za pripremu implementacije budućih strukturalnih sredstava programa, prekogranični programi IPA-e će preslikavati pravila Strukturalnih fondova, što je moguće preciznije. To, u prvom redu, znači da se programi vode na više godišnjeg osnovi. Vijeće za nadzor, koje će sadržavati predstavnike iz zainteresiranih zemalja, je odgovorno za vođenje programa, podržano od Sekretarijata u kojem rade ljudi s obje strane granice. Također, svi projekti moraju imati partnere s obje

strane granice i bit će izabrani zajednički od strane zemalja sudionica, a ne od strane Komisije.

Za razliku od ovih temeljnih promjena u organizaciji prekogranične suradnje, sadržaj tih programa može izgledati manje radikalno jer se gradi na uspjesima prekogranične suradnje u drugim dijelovima Europe. Ti programi nude podršku za gospodarski i turistički razvoj, društveno i kulturno povezivanje, zaštitu okoliša, razvoj transporta i infrastrukture manjih razmjera. Stoga, na jednoj razini, dobrobiti od ovih programa prekogranične suradnje su očiti. Partneri u projektu iz dotičnih pograničnih dijelova dobiti će sredstva što će i omogućiti da rade zajedno s njihovim susjedima i da vode projekte koji donose rezultate za gospodarski i društveni razvitak lokalnih stanovništava.

Međutim, prekogranična suradnja nije, i ne može biti, samo na lokalnoj razini. Kroz zajednički rad u njihovim zajedničkim pograničnim dijelovima, zemlje se mogu baviti izazovima koji nadilaze političke granice. Sprječavanje poplava je jedno takvo područje, gdje poplava na jednoj strani granice može imati svoje osnovne uzroke na drugoj strani granice. Uz to, neki projekti na lokalnoj razini mogu imati veze s pitanjima nacionalne ili europske politike. U tom kontekstu, projekti vezani za narod Roma, ili za zajedničke riječne slivove kao što su Dunav i Tisa, mogu biti razvijeni u prekograničnim programima IPA-e i mogu imati utjecaja na stvari daleko od lokalnog, prekograničnog područja.

Konačno, postoji još jedan sloj koristi koji bi se također trebao uzeti u obzir – te koristi se mogu opisati kao institucionalne koristi za zemlje (potencijalnih) kandidata. Sa sudjelovanjem u ovim programima, nacionalne i lokalne vlasti u ovim zemljama mogu dobiti iskustvo u implementaciji programa tipa Strukturalnih fondova, uključujući sudjelovanje u Vijećima za nadzor, procedurama odabira projekta i osnivanju financijske kontrole i sistema revizije.

Zaključci

Prvo tromjesečje 2009. će biti ključni period za prekogranične programe IPA-e. Većina programa će održavati svoje službene prilike pokretanja novih aktivnosti, zajedno sa sastancima Vijeća za nadzor, kako bi se poboljšala vidljivost programa u pograničnim područjima i počne proces privlačenja projektnih podnesaka. U ovoj ključnoj fazi, bit će važno održati vidljivost za sve programe.

Prekogranični programi IPA-e čine stratešku dimenziju unutar pomoći prije pristupa Europske unije kroz osiguravanje okvira za učenje za zemlje (potencijalne) kandidate u njihovim pripremama za implementaciju Kohezijske politike Europske unije.

Na taj način prekogranična komponenta IPA-e predstavlja jedno proširenje, i geografsko i financijsko, plana EU za suradnju u Jugoistočnoj Europi. To donosi nove potencijalne koristi, ali također povećanu razinu odgovornosti s potrebom za ambicioznije i aktivnije sudjelovanje svih sudionika u programima.

Izgradnja čišće budućnosti

Dok Bugarska požiže za svojom budućnošću unutar EU, financiranje pod strukturalnom politikom za pretpristup pomaže jednom gradu modernizirati njegove sustave vodovoda i sustave za odlaganje otpada koji zagađuju okoliš. Panorama putuje do grada Ruse, najveće bugarske luke na Dunavu (stanov. 160 000) kako bi vidjela kako podrška EU u iznosu od 40,5 milijuna eura pomaže gradu udovoljiti standardima za opskrbu vodom i tretiranje otpada te poslati opasnu i zastarjelu infrastrukturu u prošlost.

U mjestu Ruse u Bugarskoj, otpadna voda iz jednog od gradskih odvoda ispušta se u Dunav.

Otpadna voda i izgubljena voda – dva lica jednog problema

Dunav teče pored bugarskog grada Ruse, dovodeći sa sobom trgovinu, posjetitelje i kulturnu razmjenu – u velikom djelu kao što je to činio još od kada su se Rimljani prvi puta naselili ovdje. Kada teče od Ruse, sa sobom ne odvodi samo riječne tegljače i riječne krstarice već i netretirani kanalizacijski otpad cijelog grada. Od jedne od izbočenijih točaka na mjestu jednog gradskog odljeva kojim se izbacuje 240 000 litara u sekundi, »Plavi Dunav« zvuči kao pogrešan i neadekvatni naziv.

Dok se netretirani općinski i industrijski kanalizacijski otpad skuplja u kolektore kako bi bio izliven izravno u rijeku, 45 % čiste vode grada istječe iz gradskog vodovoda kao rezultat pukotina u zastarjelim cijevima – čineći opskrbu vodom nepouzdanom, skupom i opasnom, radi rizika od mikrobiološke kontaminacije.

Kada voda i poteče iz kućne slavine, već je proputovala kroz približno 447 km napuklih, raspadajućih cijevi od čega je 64 % sagrađeno od azbestnog cementa. »Naš ključni problem je taj što je cijeli sustav izgrađen 1970-tih godina i od tada nije unapredivan – jednostavno se istrošio«, objašnjava Sava Savov – direktor Vik-a, gradske podružnice područne tvrtke za vodoopskrbu: Water Supply and Sewerage Ltd. (Vodoopskrba i kanalizacija d.d.)

Sve bi se ovo trebalo promijeniti do kraja 2010., kada će se osjetiti rezultati najskupljeg bugarskog projekta za vode. Koristeći dobrobiti od 75 %-tnog financiranja EU (35,1 milijun eura) pod Instrumentom za strukturalne politike za pretpristup (*Instrument for Structural Policies for Pre-accession, ISPA*), Integrirani projekt voda grada Rusea će omogućiti gradu zadovoljenje dviju ključnih direktiva Europske unije: onih koje uređuju tretiranje gradskih otpadnih voda i vodu za piće. Njime će se postići: nove,

učinkovitije pumpe; deset zamjenskih hidrofora koji će osiguravati stalnu opskrbu gradskim višekatnicama; 20,5 km zamjenskih cijevi za opskrbu vodovoda; obnavljanje cijevi koje su najviše sklone curenju; proširena distribucijska mreža i potpuno novi kanalizacijski sustav kao i tvornicu za tretman otpadnih tvari.

Pretvaranje otpada u energiju

Sada direktor ViK-a, prije pet godina Savov je bio šef tehničke jedinice koja je pokušavala održati funkcioniranje raspadajućeg sustava gradske kanalizacije: »Sjećam se da smo imali blokadu i da sam otišao do kolektora da je očistim. Trebalo nam je dva dana intenzivnog rada da je očistimo nakon čega sam bio bolestan tjedan dana – s glavoboljama, trbuholjima – sa svime. Pare netretirane otpadne vode su jako toksične«, rekao je, dok smo promatrali jedan od 11 gradskih kolektora koji dunavsku vodu bojava u smeđe pri ispuštanju svojih sadržaja.

Ovaj kontinuirani protok netretiranog kućanskog i industrijskog otpada će uzrokovati sukob grada s direktivom EU koja se odnosi na tretman gradskih otpadnih voda koja stupa na snagu 2010. Kako bi se i na to obratila pažnja, jedan od ključnih elemenata Projekta integriranih voda Ruse-a bit će potpuni servis kanalizacijskog sustava. Jedanaest kolektora bit će racionalizirano u jedan središnji kolektor koji će usmjeravati otpad u najsuvremeniju tvornicu za tretman otpada, stajući tako na kraj stoljećima staroj praksi nekontroliranog ispuštanja otpada.

Nova gradska tvornica za tretman otpadnih voda, koja će se prostirati na 42 000 m², s dodatnih 100 000 m² odvojenih za buduću uporabu, imat će kapacitet za obradu zagađujućeg tereta koji odgovara stanovništvu od 240 000 građana. To je

jedinica mjere izračunata na osnovu prosječne proizvodnje otpadne vode od strane jedne osobe dnevno i uzima u obzir projicirani rast stanovništva za 2030. Tvornica je projektirana na način da zadovoljava standarde EU u skladu s najboljom modernom praksom te trenutni dizajn uključuje ventilacijsko postrojenje sa sustavom za anaerobnu obradu mulja.

Kanalizacijski otpad se dijeli na tretiranu vodu i mulj kroz osam koraka koji obuhvaćaju mehaničke procese, poput različitih razina filtracije i bioloških tretmana koji uključuju ravnotežu između ventilacije, uporabu anaerobnih mikroorganizama i uporabu taložnih tankova. Amonijak će se oksidirati kako bi se dobio nitrat koji će zatim biti reduciran na elementarni dušik i fosforni talog kao ostatak. Do završetka procesa, ugljik, fosfati i nitrati će već biti eliminirani i u rijeku će istjecati potok čiste i obrađene vode dok će se preostali mulj skupljati i podvrgnuti daljem tretmanu. Nakon sušenja zrakom te nakon četiri faze anaerobnog tretmana, mulj odlazi u tank za daljnju obradu gdje će se stvoreni metan skupiti i pohraniti u tank za plinove zapremnine 990 m³. Odatle će se koristiti kao gorivo za energiju na bioplin i postrojenje za grijanje, nudeći kombinirano toplinu i energiju.

Projekt integriranih voda je predviđen za period od 2005.-2010. i sredstva koja su u njega investirana pretvorit će otpad koji trenutno uništava Dunav u alternativni izvor energije.

Voda za piće – neprekinuta opskrba čistom vodom

Ali neće samo okoliš imati koristi od raspona projekta - poboljšat će se zdravlje stanovništva, očuvat će se resursi pitke vode, stvorit će se nova radna mjesta i rizici od poplava bit će svedeni na minimum.

■ Sigurno odlaganje – čelija za odlaganje kućanskog otpada se puni.

Po ugradnji, novi sustav cijevi vodovoda će poboljšati snabdijevanje čistom vodom.

71 % financiranja otići će na modernizaciju kanalizacijskog sustava i izgradnju tvornice za tretman otpada, dok će ostatak biti izdvojen za poboljšanje opskrbe čistom vodom. Izvan grada su počeli radovi na zamjeni vodovodnih cijevi u dužini od 20,5 km koje vode od gradskog izvora do njegove druge pumpne stanice – to su prije bila dva cjevovoda za opskrbu vodom pri čemu je jedan dio izgrađen sredinom 1950-ih od azbestnog cementa dok je drugi napravljen od pojačanog betona u kasnim 1960-ima. Oba cjevovoda se nalaze u jako lošem stanju, činjenica koju pogoršavaju loše razine vode uzrokovane curenjem i neadekvatnim pumpama – cijevi su izložene većem trenju kada su unutar njih razine vode niske.

Inženjer ugovaratelja koji je vani na terenu odgovoran za izgradnju novog cjevovoda je Adam Harazim koji je objasnio da se zamjenskim cijevima, duplog promjera i načinjenih od stakla pojačanog plastikom treba rukovati s poštovanjem. »Lomljivost cijevi se povećava s promjerom; stoga iskopavamo cijevi jednu po jednu i odmah ih stabiliziramo s pozadinskom ispunom. Kvaliteta cijevi se provjerava u tvornici, pri isporuci na licu mjesta i zatim dva puta nakon instalacije. Neizbježne su manje nepravilnosti i greške u konstrukciji koje se ispravljaju na licu mjesta«, rekao je g. Harazim.

Ugovor je dodijeljen koncem 2007. i već je postavljeno 5 km od ukupno 20. »Cijevi su različitih dužina i svaki segment je komputerski modeliran kako bi se osiguralo da je pristajanje savršeno«, objasnio je g. Harazim.

Uzdruž cjevovoda bit će postavljeno i oko 60 betonskih komora za kontrolne ventile, i veze grana i mjesta isteka. Linija će morati biti osigurana za četiri prijelaza ispod željezničkih linija i cesta – sve će se izvesti uporabom najsuvremenije tehnologije. Cijeli program građevinskih radova je podešen

s obzirom na vremenske uvjete i vodenu ploču ispod Dunava, kao i uzimajući u obzir poljoprivredne potrebe unije jer je veći dio cjevovoda postavljen u poljima oko Rusea.

Kod gradskog izvora vode, navise uz struju, postoji prva pumpna stanica koja već ima novu pumpu koja je stavljena u pogon. S kapacitetom od 500 litara u sekundi i energetski učinkovitija za čak 25 %, pumpa radi na 6 000 volti – 75 % od iznosa koji tvrtka mjesečno troši na struju tj. 153 640 eura, troši se na opskrbu Rusea i 100 000 kućanstava koja čine urbanu konurbaciju.

»Nijedno tijelo ne bi moglo samo poduzeti operaciju ovog opsega«, kazao je Savov, »ono što vidite ovdje rezultat je suradnje između Ministarstva regionalnog razvoja koje ima direktorat koji upravlja procesom fundiranja ISPA-a, tri konzultantska tijela koja pomažu općini u upravljanju projektom i zatim tu je i sam ViK – vodovodna tvrtka. Kad se sve ovo završi grad će biti oslobođen problema s vodoopskrbom i opasnosti od zagađenja«, dodao je.

Jasno je da nakon što je desetljećima svjedočio nedovoljnom investiranju i posljedične borbe da se cijeli sustav održi, Savov je i osobno dirnut razvojem i pomoći koju grad dobiva: »Želite znati kako se osjećam kad promatram sve ove promjene i ulaska jedne tako veliko investicije? Osjećam se, po prvi puta, Europljaninom.«

Jedan dobro konstruiran deponij zamjenjuje nasumična divlja odlagališta

Dok se projekt s vodama priprema s punom parom, potpisan je i drugi veliki infrastrukturni projekt. Dok prije u cijelom području nije bilo deponija koji su bili u skladu s propisima EU, novi deponij koji pokriva Ruse i četiri druga grada iz tog područja, sada je već postavljen i radi. Projekt je primio nešto preko 5,5 milijuna eura od ISPA-e i rezultirao je zatvaranjem 18 divljih odlagališta i posljedičnim poboljšanjem upravljanja i kontrolom područnog otpada ili konkretnije: poboljšani su omjeri ponovne uporabe i reciklaže, skupljanje i transport otpada su organiziraniji, odlaganje je više u skladu sa svjesnosti o okolišu i sprječava istjecanje kontaminanata u vodenu ploču i Dunav te poboljšani nadzor.

S kapacitetom od 2 337 000 m³ i vijekom trajanja od 22 godine, deponij, smješten 3 km izvan Ruse, ima tri ćelije za neopasan, kućanski otpad s kapacitetom od 1 819 726 m³ (i prostorom za izgradnju dodatne dvije ćelije). Postoje još dvije za inertni otpad koji po svojoj prilici dolazi od građevinske industrije, s ukupnim kapacitetom od 121 955 m³. Druge dvije ćelije su izgrađene specijalno za spremanje opasnog otpada i imaju ukupnu zapremninu od 1 500 m³.

Ćelije za opasni otpad su prazne i ostat će prazne u budućnosti jer su izgrađene s njihovom potencijalnom uporabom na umu. Pokrivene su i okružene visokom, sigurnom barijerom, a one koje su od njih izdvojene koriste kompleksni sustav za drenažu koji skuplja i neutralizira tekućinu koja dolazi iz trulećeg otpada. Na divljim odlagalištima, ova tekućina koja je opasna za okoliš, slijeva se izravno u zemljište, zagađujući okolnu zemlju i dospijevajući tako u sustav vodoopskrbe. Tvari koje izlaze iz sustava dobro konstruiranog deponija, kao što je onaj u Ruseu, su čišće krutine koje se zatim vraćaju u deponij i bezopasna voda koja se ispušta u sustav kanalizacije.

»Ali ne radi se samo o neutraliziranju, već i o iskorištavanju«, rekao je direktor odlagališta Plamen Kanazizov, »Postavljamo sveobuhvatan odjeljak za recikliranje tj. za ekstrakciju metala, stakla, plastike i papira s dva različita sustava koji će biti namijenjeni za kućanski i građevinski otpad.« Njegov savjet gradovima koji planiraju svoje sustave otpada i deponija je jasan: »Sve se vrti oko vijeka trajanja deponija jer se u konačnici svi oni napune, stoga se bitka svodi na poduzimanje svega mogućeg za produljenje uporabe deponija na što je moguće duži period pomoću recikliranja otpada – kad god je to moguće.«

Ruse – fundiranje EU kupuje dovoljno vremena gradu da se ponovno osovi na svoje noge

Ruse, grad koji je ponosan na činjenicu što koristi sredstva EU na transparentan način, konačno uživa u gospodarskom rastu što predstavlja prekretnicu za grad koji je sredinom 1980-tih patio od masovnog emigriranja što je bilo posljedica ispuštanja klorida iz Rumunjske. »Svi su odlazili«, rekao je gradonačelnik grada, Božidar Jotov. »Kada su se 1989. dogodile demokratske promjene, naslijedili smo gospodarsku zbrku. Skoro sve u gradu je umiralo i imali smo jednu od najviših stopa nezaposlenosti u Bugarskoj.«

U šetnji gradom mogu se vidjeti plakati koji najavljuju projekte koje su djelomice financirali prethodni projekti za prepristupnu pomoć – novac iz PHARE-a je otišao u sektor malog poduzetništva i regionalnog razvoja, a ISPA je bila od temeljne važnosti u pokretanju dva ključna infrastrukturna projekta o kojima smo govorili.

Iako su projekti započeli dok je Bugarska još bila kandidat za pristup u članstvo, projekti su se nastavili razvijati prema planu, nakon što je zemlja postala članica EU. Nije se promijenio samo status zemlje u odnosu na EU – instrument fundiranja je također promijenio ime u Instrument za prepristupnu pomoć (IPA). S promjenom imena promijenio se i fokus; sada kombinira infrastrukturnu investiciju s mjerama koje trebaju poboljšati konkurentnost, inovaciju i stvaranje novih radnih mjesta.

Naravno, jasno je da je fundiranje EU zaustavilo kontinuirano klizanje Rusea u ekonomsku stagnaciju i emigraciju koju je uzrokovao nedostatak nade uslijed infrastrukture koja se urušavala. Moralni poticaj koji su takvi projekti kupili gradu inspirirao je općinu da ponovno razmotri budućnost – za gradonačelnika izbor napretka je jasan: »Naša velika snaga je oduvijek bila naša lokacija«, objašnjava Jotov. Kao luka i velika komunikacijska os, Ruse je postupno privukao strane i domaće investicije i preobrazio se. Sada je stopa nezaposlenosti 3,15 %, što znači niža je od one glavnog grada, Sofije.«

»2006. kao član Strazburškog kluba, impresionirao me je gradonačelnik Strazbourga koji je rekao da će Ruse neminovno postati jedan od gradova u Bugarskoj koji će se najbrže razvijati i bio je sasvim u pravu«, dodaje Jotov. *Grad 60 brodova*, kako su ga Rimljani zvali, prošle godine je doživio ukotvljenje 450 riječnih krstarica u svoju luku što je rezultiralo eksplozijom u turizmu i oživljavanju gospodarstva.

Dok je Ruse prije bio industrijski grad, sada su u njegovom glavnom žarištu transport i logistika: tu se gradi jedan od najvećih industrijskih parkova u Bugarskoj. Strane inve-

sticije se slijevaju, a koncem sljedeće godine u gradu će se otvoriti podružnica jednog francuskog hipermarketa. Gradi se i dvorana s 5 000 sjedala za sportske i zabavne događaje, novi hotel s pet zvjezdica i trgovački centar, sve kao plod najvećeg bugarskog projekta za partnerstvo između javnog i privatnog sektora.

Na ulicama se može zamijetiti novi osjećaj optimizma. Kada je upitate o njezinim osjećajima u svezi budućnosti grada, 26-godišnja prevoditeljica Lachezara Raykova kaže: »2005. otišla sam na sveučilište u Velikom Trnovu studirati engleski jezik i prevođenje i mislila sam da ću se vratiti na nekoliko mjeseci nakon diplomiranja, samo kako bih odlučila što dalje. Mislila sam da ću se morati preseliti u Sofiju kako bih našla posao i kako bih se osobno razvijala.« Ali kada se vratila, bila je ugodno iznenađena – grad je nudio puno više no što je očekivala: »Još uvijek sam ovdje. Imam posao, postoji turizam, postoje posjetitelji. Nemam namjeru seliti se, sretna sam tu gdje jesam.«

A postoji li nešto za što smatra da sprječava zemlju u njezinom daljnjem razvoju? Bez oklijevanja odgovara da vjeruje da treba biti većeg poštovanja prema zakonu. Ukoliko dovoljno bistrih mladih profesionalaca osjeća isto što i ona, neće samo budućnost Rusea procvjetati...

Konus za kapanje koristi se za ekstrakciju amonijaka iz tekućine odlagališta.

Novac EU unapređuje život stanovnicima Rusea.

Činjenice i brojke

Instrument za strukturne politike za pretpristup (ISPA)

- Trajao je od 2000. do 2006. s proračunom od nešto više od 1 milijarde eura godišnje.
- 300 infrastrukturnih projekata (okoliš i transport) za 10 zemalja korisnica između 2000. i 2003.: Bugarska, Češka Republika, Estonija, Mađarska, Latvija, Litva, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija.
- 2004.-2006. Bugarska i Rumunjska su zemlje korisnice ISPA-e, Hrvatska od 1. siječnja 2005.
- Zasniva se na istim načelima kao Kohezijski fond.
- Usmjeren ka upoznavanju zemalja kandidata s EU po pitanju postupaka, politika i načela fundiranja.

Instrument za pretpristupnu pomoć (IPA)

- Daje financijsku potporu zemljama kandidatima (Hrvatskoj, Turskoj i Bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji) i potencijalnim zemljama kandidatima (Albaniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Srbiji i Kosovu prema Rezoluciji UN-ovog Vijeća sigurnosti 1244) od 1. siječnja 2007.
- Financira pomoć pri tranziciji, institucionalni razvoj i prekograničnu suradnju u zemljama kandidatima i zemljama potencijalnim kandidatima. Također podržava regionalni razvoj, razvoj ljudskih resursa i ruralni razvoj u zemljama kandidatima.
- Zamjenjuje programe iz perioda od 2000. do 2006.: PHARE, ISPA, Sapard, CARDS i pretpristupnu financijsku pomoć Turskoj.
- Proračun u 2008. iznosio je više od 1 milijarde eura.
- Završetak programa i projekata iz perioda prije 2007. do 2010.

Podržavanje ekonomskog rasta u Hrvatskoj

Ažuriranje Operativnog programa za regionalnu konkurentnost za Hrvatsku 2007.-2009.

Mnogi izazovi i otkrića leže na putu do članstva u Europskoj uniji. Gospodarski i strukturalni razvitak koji ekonomije zemalja koje žele biti primljene moraju dostići postavljajući ih na strmu krivulju učenja, ali taj proces generira gospodarske snage koje mogu izdržati test vremena. Republika Hrvatska je dobar primjer zemlje kandidata suočene s izazovima primanja u Uniju. Hrvatska je počela pregovore za pristup u listopadu 2005. i ukoliko budu zadovoljeni svi uvjeti prije pristupa, nada se okončanju tog procesa do kraja 2009.

Autori: Sanja Fišer, Voditelj odjela & Ivana Gorički, Savjetnik

Uprava za pripremu i implementaciju programa i projekata Europske unije (Department for Preparation and Implementation of EU Programmes and Projects)

Ministarstvo ekonomije rada i poduzetništva, Hrvatska (Ministry of Economy, Labour and Entrepreneurship, Croatia)

Centar za podršku poslovnih inovacija, financiran CARDS programom, nalazi se u procesu izgradnje u gradu Nova Gradiška, Hrvatska.

Od 1990. nadalje, Hrvatska je napravila velike korake kako bi se prilagodila funkcionalnoj tržišnoj ekonomiji. To je bila važna početna točka, ali još je uvijek bio dug put do zadovoljavanja ekonomskih ciljeva Europske unije. Razine prihoda još su uvijek bile daleko ispod prosjeka Europske unije i tempo rasta je bio nejednak. Socioekonomske poteškoće još uvijek su problem, zajedno s novim standardima za zaštitu okoliša koji se trebaju dostići. Da bi riješila te probleme, i druge izazove, Hrvatska se koristi financijskom pomoći koja dolazi u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA). IPA program, dostupan od početka 2007. godine, sastoji se od pet komponenata. Za Hrvatsku, to je treća komponenta (IIIC) koja pokriva regionalni razvoj i konkurentnost što je vrlo ključno i projekti čija je cijena 35,35 milijuna su zakazani za 2007.-2009.

U središtu ove regionalne investicije je **Operativni program za regionalnu konkurentnost** (*Regional Competitiveness Operational Programme, RCOP*) 2007.-2009. Cilj RCOP-a je izgradnja društvene i ekonomske povezanosti unutar zemlje i da se razviju institucije koje će biti u stanju nositi se s višegodišnjim investicijskim programima i budućim upravljanjem Strukturalnim fondovima. Tri odjela unutar hrvatskog Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva su odgovorna za implementaciju programa.

Pažljiviji pogled na Program za regionalnu konkurentnost

RCOP rukovode tri prioriteta. Dva se odnose na investicije i horizontalne mjere kako bi se hrvatsko gospodarstvo više uskladilo s Europskom unijom, a treći pokriva pitanja upravljanja.

▮ *Prirodna ljepota Hrvatske je potencijalan izvor gospodarskih blaga.*

Ostavština 1990-tih

Rat u devedesetima je neminovno uzrokovao puno štete na infrastrukturi. Povrh svega, u devedesetima su propala velika poduzeća koja su bila u državnom vlasništvu. Ostavština ovih ogromnih previranja je ta što mnogi dijelovi zemlje zaostaju za gospodarskim standardima koje moraju dostići, s niskim rastom u manjim i srednje velikim poduzećima. Ta područja trebaju mnogo bolje sustave za podršku poslovanja, kao poslovne zone, inkubatore, centre za prijenos tehnologije i druge ciljane djelatnosti, u svrhu stimuliranja poslovnog rasta i investiranje iz inozemstva. Također postoji vrlo veliki potencijal za turističku infrastrukturu u ovim regijama. Neke od tih mjera su već krenule u okviru ranije pomoći Europske unije, kada je CARDS program financirao seriju projekata i popločao put za veliki plan za poslovnu infrastrukturu u okviru programa PHARE 2005.

Investicijski prioriteti

Prvi investicijski prioritet se stoga fokusira na izgradnju infrastrukture u 10 od najmanje razvijenih regija, s investicijama ljudskih potencijala u svrhu jačanja temeljnog poslovnog okruženja.

U zadnjoj fazi pretpriprave, za manja i srednje velika hrvatska poduzeća je, općenito, još uvijek teško da održe konkurentnost. Ako se sada taj problem ne počne rješavati, takve slabosti će redovito izlaziti na površinu u poboljšanom novom svijetu Jedinog europskog tržišta. Zbog toga, drugi prioritet RCOP-a se svodi na osiguravanje učinkovite poslovne podrške na svim razinama, stvarajući pozitivnu

klimu za investicije. Ti ciljevi će biti postignuti mnogo lakše i brže kroz istovremeno brzo poboljšavanje nacionalne administrativne učinkovitosti, omogućavajući skupni razvoj i osnivanje e-poslovnih centara širom zemlje.

Dalja dimenzija ovog prioriteta je fokusiranje na prijenos tehnologije i stvaranje prave infrastrukture i djelatnosti kako bi se novi proizvodi doveli do tržišta. Ovdje se društvene institucije moraju baviti pitanjima poduzetničkih vještina i upravljanjem intelektualnim vještinama. Jedan takav projekt je i osnivanje Centra (Bio-centra) za inkubaciju i komercijalizaciju tehnologije i bio bio-znanosti. Postojeći razvoj će osigurati sveobuhvatnu infrastrukturu za proizvode i manja i srednje velika poduzeća zasnovana na tehnologiji i znanju. Bio-centar, koji će biti smješten na prostoru Zagrebačkog sveučilišta, će također igrati važnu ulogu u približavanju sveučilišta bliže tržištu. Djelovat će kao izravni agent suradnje između industrije i sveučilišta i pripremit će znanstvenike i studente za karijere kao poduzetnici ili u industriji.

Konačnica

Kada se jednom pokrene implementacija na terenu, RCOP će osigurati potpuno usklađivanje za mnoge projekte koji nastavljaju transformirati hrvatsku ekonomiju i njenu integraciju u jedinstveno tržište Europske unije. Svaki dio gospodarstva se mora uključiti kako bi se to postiglo, da bi financiranje kroz IPA bilo učinkovito. Konačno, ti ciljevi se mogu postići samo kroz kombinaciju nacionalnih inicijativa i inicijativa Europske unije, gdje se svi raspoloživi izvori sredstava koriste do maksimalnog učinka.

Idemo dalje u Turskoj

Novi pristup regionalnoj konkurentnosti

Pom. prof. dr. Yavuz CABBAR, Voditelj operativne strukture pri turskom Ministarstvu industrije i trgovine, objašnjava kako se ekonomija razvija kroz operativni program IPA 2007.-2010.

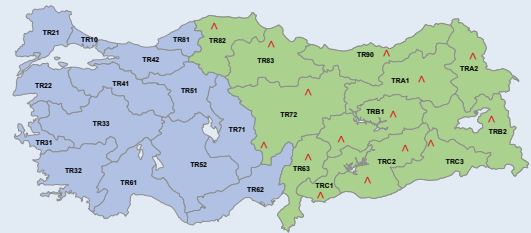
Pom. prof. dr. Yavuz Cabbar, voditelj operativne strukture pri turskom Ministarstvu za industriju i trgovinu.

Pristup Europskoj uniji je veliki korak koji zahtjeva mnogobrojne ekonomske i strukturalne promjene. Instrument za prepristupnu pomoć ima za cilj podržati zemlje kandidate i potencijalne kandidate u njihovim pripremama za pristup, uključujući i stvaranje okvira za programe upravljanja koji su financirani Strukturnim i Kohezijskim fondovima. Postoji pet komponenata unutar IPA-e i, kao zemlja kandidat, Turska će imati koristi od svih pet. Operativni program za regionalnu konkurentnost (*Regional Competitiveness Operational Programme, RCOP*) je jedan od osnovnih dokumenata za implementaciju IPA-e u Turskoj.

Sagledavanje cijele slike

Cilj podrške unutar okvira RCOP-a je povećati konkurentnost turske ekonomije kako bi se spojila s ekonomijom Europske unije i smanjenje regionalnih socioekonomskih razlike. Princip je jasan, ali je zadatak ogroman, stoga limitirana sredstva moraju biti jako specifično ciljana kako bi imala maksimalan učinak. Odabran je ograničeni broj sektora, regija i prioriteta i svi programi su postavljeni na striktno definiranim parametrima s kontinuiranim praćenjem rezultata.

Ključni sektori i regije

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

■ NUTS II regije koje imaju prihod po stanovniku iznad 75% turskog prosjeka.

■ NUTS II regije koje imaju prihod po stanovniku ispod 75% turskog prosjeka.

▲ 15 centara rasta

Program je fokusiran na razvijanje rada malih i srednje velikih poduzeća u proizvodnji i turizmu, informatičkom društvu, istraživanju i razvoju i inovaciji. Geografski, program se koncentrira na regije gdje je prihod po stanovniku ispod 75 % turskog nacionalnog prosjeka

(12 NUTS-II regije) (*Territorial Units for Statistics – teritorijalne jedinice za statistiku, NUTS*). Unutar tih regija, postoji jak fokus na 15 centara rasta koji su identificirani u Okviru za strateško povezivanje. Kartu programa možete vidjeti ispod.

Podržane regije pod RCOP-om

Tri ključna prioriteta u svakom programu:

Prioritet 1: Poboljšanje poslovne okoline

Prema ovom prioritetu projekti uključuju stvaranje bolje poslovne okoline kako bi se povećao broj novih poduzeća, povećavajući produktivnost i konkurentnost postojećih poduzeća što opet povećava mogućnosti zapošljavanja.

Prioritet 2: Izgradnja poslovnih kapaciteta i poduzetništva

Cilj je poboljšanje učinkovitosti poduzeća i dodane vrijednosti, istovremeno s povećanjem njihovih poduzetničkih kapaciteta te povećanje zaposlenosti i cjelovite regionalne konkurentnosti. To će ohrabriti mala i srednje velika poduzeća da prihvate poduzetničku kulturu i pomoći će im da iskoriste vanjsku podršku za solidne poduhvate, s planiranjem koje uzima u obzir postojeće i buduće poslovne potrebe.

(1) Konačne odluke o NUTS regijama donose se tek nakon primanja svake pojedinačne zemlje kandidata

Modernizirana industrijska zona u Arsinu, obalnom gradu istočno od Trabzona, Turska.

Prioritet 3 : Tehnička pomoć

Daje se tehnička pomoć kako bi se osigurala učinkovita implementacija programa i efikasno korištenje resursa IPA-e. To znači poboljšavanje administrativnog kapaciteta operativne strukture i drugih institucija uključenih u primjenu RCOP-a. Ukupan proračun RCOP-a je 187 milijuna eura s doprinosom Europske unije u iznosu od 75 %.

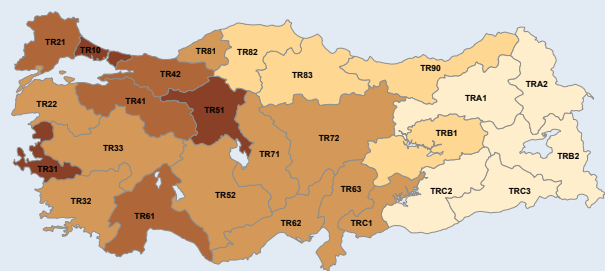
Strategija koncentracije RCOP-a: karta konkurentnosti

Kako bi se pokazalo kako konkurentnost varira između regija primijenjen je ekonometrijski model i iz toga je razvijena mapa konkurentnosti u Turskoj.

Unutar razine NUTS II, ovaj ekonometrijski model koristi 42 različita indikatora klasificirana pod 10 glavnih tema (demografija, zaposlenost, obrazovanje, zdravstvo, industrija, poljoprivreda, financije, infrastruktura, turizam i drugi indikatori prosperiteta). Zatim dodaje indeks konkurentnosti za svaku regiju kroz primjenu koeficijenta svakoj temi. Rezultat je karta koja pokazuje različite razine konkurentnosti između regija. Onda se to označava bojama u pet grupa, gdje najsvjetlija boja predstavlja najniži nivo konkurentnosti.

Sami programi su razvijeni za specifične grupe regija, kroz daljnju analizu ove karte i njenih komponenti, što prikazuje regionalne gospodarske i društvene karakteristike i potencijal za rast.

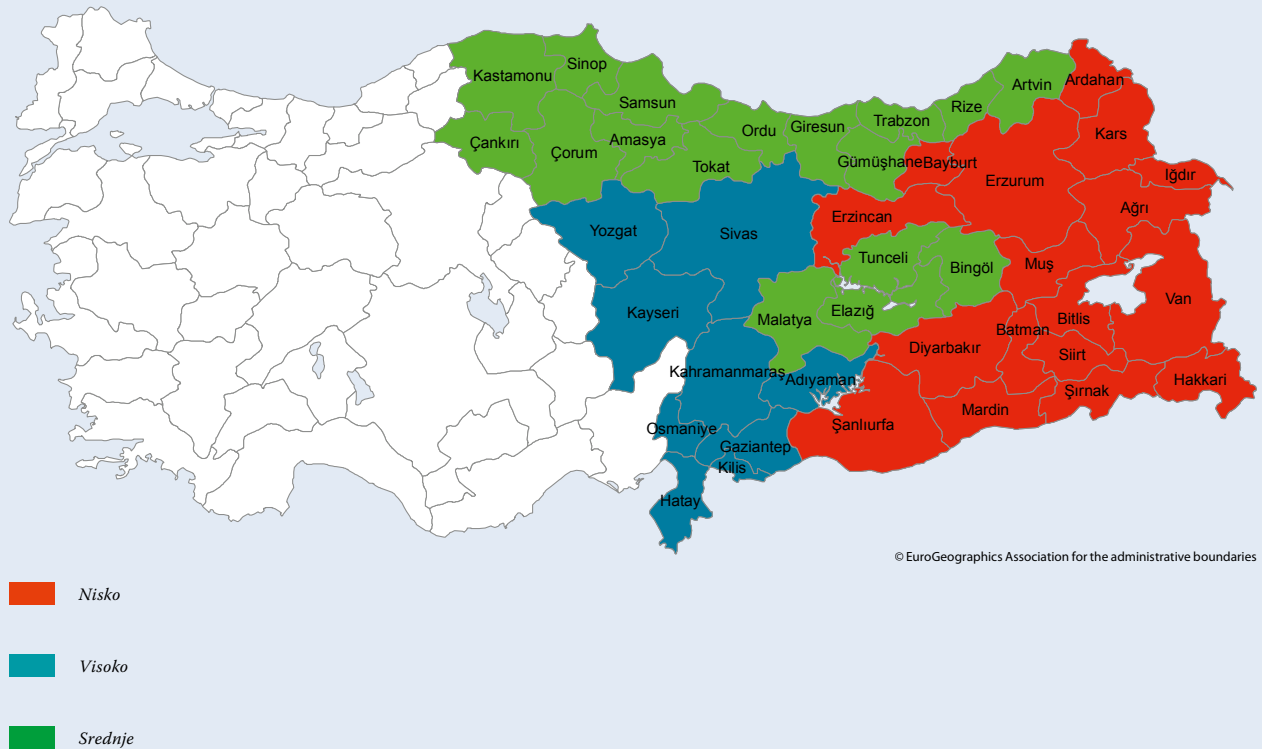
Karta konkurentnosti Turske

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

- Osnovna infrastruktura, poduzetništvo i početak savjetodavne i finansijske podrške, među regionalnog i među institucionalnog partnerstva, turizam
- Osnovna infrastruktura, poduzetništvo, i početak podrške i savjetovanja, raznoliki finansijski mehanizmi podrške, međuregionalna i regionalna sinergija, turizam
- Obuka o izvozu, produktivnosti, i razvoja proizvoda, institucionalizacija i ICT upotreba, transfer tehnologije i nadograđivanje, certifikacija i standardizacija, sistem garancije kredita, turizam
- Grupiranje, nove tehnologije, poduzetnički kapital, sistem garancije kredita, turizam
- R&D, Inovacija, ICT infrastruktura, internacionalna i interregionalna sinergija i partnerstvo i IPR

Grupa ciljanih regija u smislu intervencije

Na sljedećoj slici, karta konkurentnosti je modificirana kako bi prikazivala samo ciljane regije RCOP-a i tri grupe regija sa sličnom razinom konkurentnosti. Zatim se mogu usmjeriti specifične mjere svaku pojedinu grupu.

Pravi pristup za pravu regiju

Gdje je konkurentnost niska, projekti će se u mnogome koncentrirati na unapređenje osnovne infrastrukture, poduzetništva i pokretanja, savjetovanja i financijske podrške, zajedno s međuregionalnim i međuinstitucionalnim partnerskim aktivnostima. Projekti za turizam će biti još jedno oruđe za porast poslovanja.

Te regije će također imati koristi od boljeg umrežavanja između projekata i djelatnosti u smislu dijeljenja zajedničkih marketinških strategija ili na primjer, procesa proizvodnje.

U regijama sa srednjim razinama konkurentnosti, projekti će se fokusirati na gradnju institucionalnih struktura, službi za poslovno savjetovanje, razvoj proizvoda i stvaranje partnerstva unutar regija i između njih. Gdje partnerstva između sektora pokazuju potencijal za poslovni rast, ti dijelovi će biti ohrabreni ako nisu anti-konkurentni. Projekti za turizam će ponovo biti oruđe za razvoj poslovanja.

U regijama s visokom konkurentnosti, mjere su ciljane na povećanu dodanu vrijednost i nošenje s međunarodnim tržišnim natjecanjem. Uz to, postojat će službe za savjeto-

vanje dostupne za povećanu proizvodnju i kapacitet izvoza, poboljšavajući R&D (*Research and Development*, istraživanje i razvoj), inovaciju i ICT infrastrukturu.

Ogromno puno vremena detaljnih priprema otišlo je na osmišljavanje RCOP-a i njegove primjene. Bilo je teško, ali svi dijelovi su sad na svom mjestu za neka buduća uzbudljiva ekonomska događanja, kao i za osiguravanje oruđa za procjenu budućih projekata u okviru IPA e.

Više informacija:

<http://ipa.stb.gov.tr>

ISPA na djelu u Hrvatskoj: nadogradnja 38 km željezničke pruge iz Vinkovaca do Tovarnika

ISPA u Hrvatskoj

Rehabilitacija željezničke pruge Vinkovci – Tovarnik – državna granica

Ukupna cijena koštanja: 90 913 000 €
Doprinos EU: 28 789 180 €

Projekt rehabilitacije hrvatskih željeznica unapređuje 38 km željezničke pruge od Vinkovaca do Tovarnika i državne granice sa Srbijom. Željeznička pruga je dio koridora X transeuropske prometne mreže (*Trans-European Transport Network*, TEN-T) koji se proteže od Salzburga u Austriji do Soluna u Grčkoj. Investicije će preosposobiti i poboljšati infrastrukturu željezničke pruge s dva kolosijeka, elektrifikaciju, signalizaciju, željezničko-cestovne prijelaze, telekomunikacijske veze i željezničke kolodvore na toj liniji. Nakon predviđenog završetka radova u prosincu 2009., odsječak pruge će imati povećanu brzinu linije (od 120 km/h do 160 km/h) i bit će u potpunosti usklađen s međunarodnim tehničkim standardima. Osim povećanjem kapaciteta linije, obnova će rezultirati povećanim prometom putnika i tereta u koridoru X i smanjiti vrijeme putovanja, rizike od nastajanja nesreća, operativne troškove i troškove održavanja.

Središnja jedinica za financiranje i ugovaranje,
Ministarstvo financija, Zagreb
cfcu@mfin.hr

ISPA u Rumunjskoj

Cestovna mreža: izgradnja obilaznice za obilaženje grada Sibiu

Ukupna cijena koštanja: 100 787 050 €
Doprinos EU: 67 890 750 €

Izgradnja 14.8 km duge obilaznice oko grada Sibiu će ukloniti usko grlo prometa na 55-tom kilometru dionice ceste između Sebesa i Sibiu na autocesti br. 7. Ova autocesta čini sjevernu granu koridora IV transeuropske prometne mreže (TEN-T) koja se proteže od mađarske granice do grada Sibiu i zatim se nastavlja ka Bukureštu, povezujući se s državnom autocestom br. 1 na izlazu iz Sibiu. Obilaznica će biti u skladu sa standardima transeuropskih cesta za motorna vozila, omogućavat će brzinu od 100 km/h i do 2020. smanjit će vrijeme putovanja za tranzitne prijelaze za oko 50 %. Investicije će također poboljšati prometnu sigurnost i smanjiti zagađenje zraka i zagađenje bukom. Štoviše, uštede koje će se postići na održavanju ceste i smanjenja u operativnim troškovima korisničkih vozila mogu rezultirati ekonomskom povratnom stopom od oko 20 %.

Državna uprava za cestovnu mrežu, Bukurešt
ispa@andnet.ro

ISPA u Rumunjskoj

Integrirano upravljanje otpadom u općini Bacău i okolnim područjima

Ukupna cijena koštanja: 20 500 000 €
Doprinos EU: 15 000 000 €

Poboljšanje uvjeta za javno zdravlje i sigurnost, kao i smanjenje zagađenja zraka, vode i zemlje su samo neke od dobiti koje će se dobiti izgradnjom sustava za integrirano upravljanje otpadom u rumunjskoj općini Bacău i 18 okolnih unija. Investicije se najviše dotiču prikupljanja krutog otpada i odlaganja otpada. Planovi uključuju razvoj nove lokacije za deponij iznad postojeće razine zemljišta koje pokriva područje od 32 ha, kao i selektivno skupljanje suhog otpada koji se može reciklirati, organskog otpada za kompostiranje i otpadnih ostataka. Postojeći općinski deponij i seoska odlagališta bit će zatvoreni. Sustav za integrirano upravljanje otpadom, s predviđenim završetkom radova u prosincu 2010., će u potpunosti odgovarati relevantnim zahtjevima za upravljanje otpadom državnog zakonodavstva i zakonodavstva EU.

Središnja jedinica za financiranje i ugovaranje,
Ministarstvo javnih financija, Bukurešt,
carmenrosu@cfcu.ro

ISPA u Bugarskoj

Izgradnja prekograničnog, cestovno-željezničkog mosta preko Dunava kod Vidin-Calafata

Ukupna cijena koštanja: 234 245 036 €
Doprinos EU: 70 000 000 €

Ovaj projekt uključuje izgradnju novog kombiniranog cestovno-željezničkog mosta preko rijeke Dunav između Vidina u Bugarskoj i Calafata u Rumunjskoj, lociranog na koridoru IV transeuropske prometne mreže (TEN-T). S rasponom od 180 metara i ukupne duljine od 1 440 metara u slučaju ceste (2 480 metara u slučaju željeznice), prekogranični most će pridonijeti rastu cestovnog i željezničkog prometa i integraciju bugarskih cestovnih i željezničkih mreža s TEN-T-om. Veza će također olakšati daljnji rast prometa i trgovine između Jugoistočne Europe i Turske i Središnje Europe. Povrh toga, investicije će potpomoći generiranje ekonomskog rasta, zapošljavanje i uštede u vremenu u cestovnom prometu na velikim udaljenostima i također će smanjiti operativne troškove.

Ministarstvo transporta i komunikacija, Sofija
<http://www.mtc.government.bg/>

Priprema za IPA – akreditacijski proces upravljačkih i kontrolnih sustava u Hrvatskoj

Nicola Aimi, Glavni direktorat za regionalnu politiku

Godine 2005. Hrvatska je bila informirana o namjeri EU da pokrene IPA-u (Instrument for Pre-Accession Assistance, Instrument za prepristupnu pomoć) i tako zamijeni postojeće programe za prepristupnu pomoć iz 2007. Od tada, Hrvatska se aktivno priprema za upravljanje fondovima i njihovu primjenu unutar IPA-e. Tijekom cijelog procesa, uspostavljena je intenzivna i bliska suradnja s relevantnim službama Europske komisije. Realizirane su savjetodavne misije kako bi se osigurala pomoć hrvatskim vlastima u izgradnji neophodnih institucijskih, upravljačkih i kontrolnih kapaciteta.

Hrvatskoj euro više nije stran i uskoro će Zagreb upravljati vlastitim sredstvima iz fondova IPA-e.

Tijekom 2007., sve aktivnosti u Hrvatskoj vezane uz IPA-u su se pojačale. Prvi korak koji hrvatske vlasti trebaju napraviti prema decentraliziranom upravljanju, pri čemu su zadaće o provedbi dodijeljene trećim zemljama od strane Europske komisije, bio je akreditacijski proces. Akreditacijski proces je bio usmjeren ka dokazivanju da su naznačene institucije uspostavile svoje upravljačke i kontrolne sustave u skladu s postavljenim pravilima. Akreditacijski paket je podnesen službama Komisije u travnju 2008.

Glavni izazovi s kojima su se hrvatske vlasti morale suočiti u svom napredovanju prema akreditaciji su bili sljedeći:

- postupci za akreditaciju i povjeravanje upravljanja fondovima EU u decentraliziranim sustavima su novi,

- strogi zahtjevi EU u odnosu na projektiranje i primjenu pouzdanih financijskih upravljačkih sustava,
- podjela odgovornosti na institucionalnoj i pojedinačnoj razini uzimajući u obzir potrebu za adekvatnim odvajanjem dužnosti (posebice u odnosu na unutarnje i vanjske revizorske funkcije).

Ovi izazovi su, u cjelini, uspješno savladani.

Službe komisije su revidirale akreditacijski paket i provele verifikacijsku reviziju na licu mjesta pod konac svibnja 2008. kako bi donijele konačnu odluku o povjeravanju upravljačkih moći. Cilj je bio uvjeriti se u pripremljenost različitih ključnih igrača (odjela u šest različitih ministarstava i nekoliko provedbenih agencija). Verifikacijska revizija je potvrdila da je postignut dobar napredak.

Zaključak verifikacijske revizije je bio da je sveukupni sustav za upravljanje i kontrolu programa IPA-e u skladu sa zahtjevima. U usporedbi sa situacijom 2007., tj. s periodom savjetodavnih misija, postignuta su znatna poboljšanja u područjima planiranja i zapošljavanja kadra, u uspostavljanju zakonskog okvira na svim razinama, pripremi detaljnih internih pravilnika o poslovanju i postupcima verifikacije.

Ipak, još uvijek postoji potreba za poboljšanjem po pitanju uspostavljanja i funkcioniranja unutarnjih i vanjskih revizorskih funkcija. Državna vlast je u potpunosti svjesna tih preostalih nedostataka i pokazala je jasnu namjeru poduzeti neophodne aktivnosti u tom smjeru. Službe Komisije su počele pažljivo promatrati provedbu tih aktivnosti.

U studenom je Komisija odobrila povjeravanje upravljačkih moći hrvatskim vlastima za komponentu 3 IPA-e (Regionalni razvoj). Programi IPA-e za regionalni razvoj u Hrvatskoj sada mogu zaista otpočeti.

Programi za susjedstvo pomažu u poboljšavanju digitalne pismenosti.

Program za susjedstvo Mađarska – Srbija 2004.-2006.

Poboljšanje digitalne pismenosti učitelja pripravnika i učitelja u praksi

Ukupna cijena koštanja: 68 266 €
Doprinos EU: 61 439 €

Ovaj projekt je osnovao Centar za istraživanje novih tehnologija u obrazovanju (*Centre for Research on New Technologies in Education*, CeRNeT) kako na Pedagoškom fakultetu pri Novosadskom sveučilištu u Somboru (Srbija), tako i na Učilištu Eötvös József u Baji (Mađarska). Aktivnosti prekograničnog partnerstva i suradnje uključuju organizaciju klasičnih i tečajeva preko Interneta za digitalnu pismenost učitelja i razvoj edukacijskog web portala. Ove inicijative za suradnju će pojačati kako istraživačke aktivnosti tako i mobilnost kadra i studenata preko granice.

Novi jadranski program za susjedstvo 2004.-2006.

ASVILOC – Integracijske aktivnosti agencija za razvoj lokalne ekonomije u svrhu promicanja SME regije i SME jadranske prekogranične suradnje

(Integration among Local Development Agencies to promote territories and SMEs systems in Adriatic Cross Border Regions)

Ukupna cijena koštanja: 88 733 €
Doprinos EU: 79 859 €

U kontekstu INTERREG-a III A prekograničnog Novog jadranskog programa za susjedstvo (2000.-2006.), projekt ASVILOC je spojio lokalne agencije za gospodarski razvoj, lokalna javna tijela, mala i srednje velika poduzeća iz Italije, Albanije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Srbije. Projekt je imao za cilj stvaranje i podržavanje suradnje između malih i srednje velikih poduzeća i njihovih sindikata, time učvršćujući socioekonomsku obnovu i stimulirajući integraciju prekograničnih područja u smislu inovacije, suradnje, internacionalizacije, modernizacije tvrtki i prometa kadra. Povrh svega, prekogranična suradnja je imala za cilj povećati ulogu i nadogradnju kapaciteta lokalnih agencija za ekonomski razvoj u zemljama-sudionicama.

Program za susjedstvo CADSES

EMBRACE II – Prihvaćanje socioekonomskog razvoja područja u nepovoljnijem položaju putem društva informacija i znanja (*Embracing Socioeconomic Development in Disadvantageous Areas through Information & Knowledge Society*)

Ukupna cijena koštanja: 88 733 €
Doprinos EU: 79 859 €

Virtualna mreža za mala i srednje velika poduzeća (Small and medium enterprises, SME) je prvobitno bila stvorena u okviru projekta EMBRACE. Pod Programom za susjedstvo CADSES INTERREG III B (2000.-2006.) (Central, Adriatic, Danubian and South-Eastern European Space, CADSES), projekt EMBRACE II je imao za cilj proširiti svoj raspon davanjem osam lokalnih kontaktnih točaka postojećoj mrežnoj organizaciji. Također je uvela usluge po mjeri za SME kako bi povećala svijest o dobrobitima uporabe ICT alata i aplikacija. Nadalje, napravljen je virtualni SME Pilotski opservatorij s ciljem skupljanja, obrade i proizvodnjom podataka o lokalnom poduzetništvu i socioekonomskom razvoju. Ovi podaci bit će iskorišteni za formuliranje budućih prijedloga i preporuka za politiku te kako bi pokazali svezu između uporabe ICT-a i socioekonomskog razvoja. Djelokrug CADSES obuhvaća područja koji pripadaju 18 zemalja članica EU, zemljama kandidatima i potencijalnim zemljama-kandidatima i bio je jedan od najvećih djelokruga transdržavne suradnje u periodu od 2000. do 2006.

Program za susjedstvo Rumunjska – Srbija 2004.-2006.

Stvaranje uvjeta za širenje turizma u području Homolja

Ukupna cijena koštanja: 122 320 €
Doprinos EU: 105 470 €

Područje Homolja (općine Žagubica, Petrovac na Mlavi i Malo Crniće) surađuje s partnerima iz Rumunjske (s općinom Sokolovac i s općinama iz županije Karas Severin) kako bi poboljšali i proširili turizam na obje strane srpsko-rumunjske granice. Projekt prekogranične suradnje se primarno usredotočuje na razvoj i provedbu uobičajenih aktivnosti turističke promocije ruralnog i eko-turizma. Druge potencijalno privlačne turističke destinacije uključuju kulturne spomenike kao što su različiti manastiri koji se nalaze u Homolju. Organiziranje događaja s rumunjskim partnerima pruža Homolju mogućnost za jačanje njegovog turističkog potencijala, generiranje gospodarskog rasta i dobivanje znanja o tome kako učinkovito promicati turističke aktivnosti u području.

Bugarska i Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija – vodeće mjesto u prekograničnoj suradnji

Suradnja u udaljenim planinskim područjima blizu granice Bugarske i BJRM se već pokazala uspješnom.

Projekti prekogranične suradnje (CBC) su dokazali svoju vrijednost tijekom dugog perioda i sada se nova generacija projekata oblikuje prema odredbama Instrumenta za prepristupnu pomoć (IPA) 2007.-2013.

Prvi program koji je odobren od strane Europske komisije 14. prosinca, 2007. bio je onaj između Bugarske i bivše Jugoslavenske Republike Makedonije. Njegov proaktivni pristup odražava zajednički rad timova u zemljama partnerima, odličnu usklađenost i odlučnost da se premoste svi izazovi na putu.

Program je, djelomice, logičan nastavak postojećih odnosa razvijenih kroz inicijativu za vanjsku granicu Europske unije u 2003. i nastavio se kroz Program za susjedstvo. Istovremeno, on je dokaz nove faze u održavanju čvrstih veza između dvije zemlje.

Projekti prekogranične suradnje se zasnivaju na velikoj viziji za izgradnju šire europske suradnje i integracije koje će zauzvrat postići održiv razvoj u pograničnim regijama. Glavni prioriteti su gospodarski razvitak, društvena povezanost i poboljšanje kvalitete života. Smanjenjem regionalnih nejednakosti ljudi će imati koristi na obje strane granice i regije će postati u cjelini snažnije.

Ključne činjenice i brojke

Ova velika vizija je podržana s programskim proračunom od 7 756 038 eura uključujući financiranje Europske unije u iznosu od 6 592 632 i nacionalno sufinanciranje iz obje zemlje u iznosu od 1 163 406 eura.

Kratki pregled Programa za susjedstvo

Širok raspon različitih projekata se uspješno implementirao u okviru Programa za susjedstvo. Ovdje je samo par primjera od mnogo njih.

Integrirani projekt »Granice nisu potrebne« odvijao se između općina Simitli i Karbinci. Uvedene su zajedničke aktivnosti u sferi zaštite zdravlja i poboljšanja kvalitete života mladih ljudi u prekograničnim regijama. To je trajan primjer integriranog rada koji su odradile obje lokalne vlasti.

Još jedan projekt, nazvan »Planine se drže za ruke« rezultirao je održivim dobrotima kroz nove načine upravljanja i razvijanja prirodnih, kulturoloških i povijesnih resursa. Odvijao se između općina Dupnica i Kriva Palanka i nadgradio je već postojeći projekt za Rilu i Kočane.

Cilj programa je poboljšanje životnog standarda kroz šire sudjelovanje u gospodarskim i društvenim aktivnostima i povećanje dohotka u krajevima koji su često vrlo udaljeni. Program će također podržavati projekte u prekograničnim gospodarstvima, gdje su nove investicije ključ za rast u prioritetnim sektorima koji koriste svim lokalnim unijama. Ukratko, zemlje partneri očekuju da njihovi zajednički programi generiraju nove gospodarske aktivnosti i diversifikaciju u cijeloj ekonomskoj regiji. Regija koji pokriva program prekogranične suradnje je 18 736 km², sa stanovništvom od 1 065 605 stanovnika duž obje strane granice.

Potencijalni korisnici su pokrajine, općine, obrazovne i istraživačke institucije, gospodarske komore, središnje admini-

stracije i svi oni koji su povezani s ovim tijelima. Dostupna sredstva će dozvoliti ustoličenim partnerstvima i stalnim mrežama da ojačaju, nova partnerstva i mreže će biti stvorene i više pažnje će se usmjeriti na zajedničke inicijative. Na stranu formalnost ovih mjera, jako je ohrabrujuće razmišljati o stvarnim ljudima iz različitih organizacija i unija koji se zbližavaju s idejom da ostvare zajedničke ciljeve.

Nema budućnosti bez održivosti

Ekonomski dobici sami po sebi bi bili šuplji ako ne bi također osigurali održiv rast i očuvanje i razvoj prirodnih i kulturoloških resursa koji su ključna sredstva u ovoj pograničnoj regiji. Održivi projekti imaju osobito lijepu budućnost u turističkom sektoru, gdje nove poslovne prilike mogu također ponuditi jako dobre garancije.

Spremni za budućnost

13. ožujka, 2008. u Kyustendilu u Bugarskoj, održao se prvi zajednički sastanak Združenog vijeća za nadzor. 53 sudionika nazočila su događaju, od lokalnih do nacionalnih vlasti uključenih u program do socioekonomskih partnera i potencijalnih kandidata za projekt.

Pravi početak programa – prvi poziv za prijedloge – će biti pokrenut tijekom zadnjeg kvartala 2008. kada će kandidati biti u mogućnosti poslati svoje prijedloge sekretarijatu programa u Kyustendilu.

Uspjeh projekta, i konačno programa, je u rukama lokalnih ljudi i ovisi u velikoj mjeri o volji profesionalaca da rade zajedno i da imaju zajedničku viziju za budućnost.

Gospodarski razvoj, socijalna kohezija i poboljšanje kvalitete života su glavni prioriteti projekata prekogranične suradnje.

Zajednička komunikacija kohezijske politike – osnivački sastanak mreže INFORM

17. lipnja, 2008., 120 službenika za komunikaciju iz svake od zemalja članica i nekoliko programa za teritorijalnu suradnju i umrežavanja sastali su se prvi puta u kontekstu mreže INFORM¹ koordinirane od strane Glavnog direktorata Europske komisije za regionalnu politiku. Ta mreža, otvorena službenicima za komunikaciju - odgovornima za informacije i publicitet Europskog fonda za regionalni razvoj (ERDF) i Kohezijskom fondu - ima za cilj ojačati razmjenu dobrih ideja, učenje na iskustvu drugih i stvaranje zajedničkih instrumenata, tamo gdje je to potrebno.

120 časnika za vezu iz 27 zemalja članica susreli su se 17. lipnja, 2008. u Bruxellesu radi prvog sastanka o mreži INFORM.

Sastav mreže je dvostruk: osnovna skupina obuhvaća po jednog predstavnika po zemlji članici, obično iz središnjeg tijela odgovornog za koordinaciju ERDF/ Kohezijske politike. Glavne zadaće te osnovne skupine će uključivati prijenos informacija o publicitetu i komunikacijskim aktivnostima u zemljama članicama kao i zajedničko korištenje najmodernijih komunikacijskih alatki te razmjena informacija dobivenih na sastancima s nacionalnim mrežama komunikacijskih službenika u svakoj zemlji. Temeljni članovi INFORM-a će također biti pozvani da sudjeluju u skupinama za umrežavanje koje se bave specifičnim temama.

Ne tako formalno, mreža će se možda proširiti tako da će uključivati sve službenike za komunikaciju koji su odgovorni za razvoj i primjenu komunikacijskih planova i zainteresiranih za razmjenu iskustava. Sve skupa, očekuje se da će mreža imati oko 300 sudionika. Predstavnici drugih mrežnih platformi (npr. INTERACT, INTERREG IV C, EPSON, URBACT II) se također pozivaju da aktivno sudjeluju. U smislu omogućavanja svakodnevne komunikacije između članova mreže INFORM, postavljen je forum na Internetu².

(1) Planovi o uspostavljanju mreže INFORM bili su najavljeni u Panorami 21:
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag21/mag21_en.pdf

(2) Forum je za ljude uključene u komunikacijske aktivnosti vezane uz kohezijsku polit. Prijavite se na: http://forums.ec.europa.eu/regional_policy/inform/

Svrha sastanka je bila međusobno upoznavanje članova i razvoj rasprave o sadašnjim i budućim aktivnostima. Jedan predstavnik po zemlji članici – član osnovne skupine INFORM-a – prezentirao je posljednja dostignuća u jednom od sljedećih polja: trenutni napori da se objave podaci o konačnim korisnicima projekata; organizacija inicijalnih događaja za nove programe regionalnih politika; novi proizvodi za publicitet, npr. TV reklame. David Yormesor (GD za regionalnu politiku) je rekao sudionicima o uspostavi specifične mreže za komunikacijske službenike iz Velike Britanije pod inicijativom Predstavništva Komisije za Veliku Britaniju. Sve prezentacije, što svjedoče o širokoj lepezi poduzetih raznovrsnih aktivnosti i prevladavajućoj atmosferi entuzijazma i ideja, su također dostupne na Internetu³.

Ronald Hall (direktor, Glavni direktorat za regionalnu politiku) naglasio je kako prenošenje koristi i učinaka kohezijske politike Europske unije ne bi trebalo biti shvaćeno kao dodatna aktivnost, već kao sastavni dio isporuke programa. Dodao je da je poboljšavanje komunikacija u trenutnoj klimi nepovezanosti između Europe i njenih građana kako politička tako i zakonska potreba. Kako Kohezijska politika EU uzima gotovo jednu trećinu troškova proračuna Europske unije, ključno je naglasiti njezine uspjehe i vrijednost koju generira za obične Europljane.

Gospodin Hall je naglasio novi zahtjev za objavljivanje popisa korisnika projekta koji će pokazati iznos alociran od strane Europske unije te drugih izvora javnog financiranja. Ovo je u skladu s tekućom inicijativom za povećanje transparentnosti u Uniji i, ono što je jako bitno, s inicijativom za poboljšanje vidljivosti projekata koje financira Europska unija. Također je prikazana nova alatka: karta na koju se može kliknuti, a koja vodi do nacionalnih ili regionalnih web stranica koje daju popise korisnika. Trenutno je većina zemalja Europske unije označena sivom bojom, što znači da se korisnici tek trebaju otkriti. Gospodin Hall je naglasio da naš cilj treba biti da sve zemlje na mapi budu označene zelenom bojom do kraja 2008.⁴

Tijekom popodneva su članovi INFORM-a imali priliku proučiti i raspravljati o izabranim aspektima komunikacije kroz tri paralelne radionice.

1. Izrada komunikacijskog vodiča od strane GD REGIO i članova INFORM a

Radionica je težila pokretanju priprema za novu verziju komunikacijskog vodiča ili priručnika. Ova alatka, koja bi trebala biti spremna do kraja 2008., davat će praktične savjete o tumačenju regulatornih zahtjeva te izbor informativnih proizvoda koji ilustriraju različite elemente koji se odnose na komunikaciju. Iako su službenici za komunikaciju unutar programa ovdje glavna ciljna grupa, neki dijelovi bi također mogli biti od pomoći promotorima projekta. Svako poglavlje u vodiču će spojiti teoretski uvod s praktičnim odabirom

postojećih praksi koje će članovi INFORM-a kompilirati. Svako poglavlje će također imati glavnog autora, koji onda može izabrati koautore.

2. Kako izmjeriti učinak vaših akcija?

Cilj ove radionice razmjena iskustava i rasprava o temama koje su vezane uz procjenu, npr. provođenje anketa. Nakon dvije prezentacije – *Francusko iskustvo*, koju su održali Marie Gariazzo (direktorica proučavanja IFOP), Yves-Marie Cann (stručnjak za ankete u IFOP u), i Bertrand Millet (službenik za komunikaciju, Nacionalni program za tehničku pomoć ERDF u), te *Anketa Eurobarometra o percepciji regionalne politike od strane europskih građana*, koju je održao Wolfgang Petzold (DG za regionalnu politiku) – uslijedila je rasprava. Sudionici su se složili da mjerenje učinka aktivnosti EU kroz javne ankete je jedna od najobjektivnijih metoda⁵. Ankete, popraćene analizom, također daju lekcije za efikasniju promociju strukturalnih intervencija Europske unije.

3. Komunikacija o projektima – kako ih prezentirati medijima i javnosti na atraktivan način?

Ova radionica je imala za cilj skupiti ideje i iskustva o najučinkovitijim i najzanimljivijim načinima prezentiranja projekata u svrhu generiranja medijske pažnje i interesa javnosti. Počela je s prezentacijom koju je održala Anna Bugalska (Ministarstvo za regionalni razvoj, Poljska) o kampanji pod imenom »*Poljska postaje lijepa! Sedam čuda fondova EU*«, koja je dala temelj za raspravu i pokrenula različita pitanja. Kao zaključak, neki članovi su naglasili da uspješna promocija projekta treba »*ljudsko lice*« s »*ljudskom pričom*«. Emocije (sentimentalne ili šaljive) također imaju svoju ulogu. Korištenje osobnosti pri prenošenju poruke je od ključnog značaja jer osobnost može lakše prenijeti jaku poruku javnosti.

Zaključci sastanka

Raphaël Goulet (Šef jedinice, GD za regionalnu politiku) se zahvalio svima prisutnima za njihovu aktivnu suradnju. Naglasio je da je format sastanka proizašao iz činjenice da je to prvi takav događaj i da organizatori vjeruju da bi trebao dati svim zemljama članicama i programima umrežavanja šansu da se ukratko predstavljaju. Na osnovu komentara dobivenih tijekom dana, buduća sastanci će se razvijati prema formatu od 1,5 / 2 dana, što daje više vremena za umrežavanje i dublje rasprave između članova INFORM-a. Više prostora će se dati Programima za teritorijalnu suradnju.

Sljedeći sastanak je zakazan za drugi dio studenog. Kao dio Otvorenih dana⁶ (6. 9. listopada, 2008.) također će se održavati seminari posvećeni informacijama i komunikaciji, što daje još jednu priliku za susret sviju zainteresiranih za temu.

(3) http://ec.europa.eu/regional_policy/country/commu/inform_meeting07062008_en.cfm

(4) Karta je dostupna ovdje: http://ec.europa.eu/regional_policy/country/commu/beneficiaries/index_en.htm

(5) Potpuno izvješće, kao i detaljni zaključci s radionice, dostupno je ovdje: http://ec.europa.eu/regional_policy/country/commu/docevent/17062008_meeting_report.pdf

(6) Web stranica Otvorenih dana: http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/od2008/index.cfm

REGIO & mreže

OTVORENI DANI 2008.

Bruxelles je bio domaćin »OTVORENIH DANA 2008. – Europskog tjedna regija i gradova« od 6. do 9. listopada 2008., šestog po redu događaja te vrste. Na temu »Regije i gradovi u izazovima svijeta« sudjelovalo je oko 5 000 izaslanika na 143 specijalistička seminarra koji su bili fokusirani na inovaciju, odgovore regija na klimatske promjene, razmjenu najboljih praksi i budućnost kohezijske politike EU. Budući namijenjen kreatorima politike regija i EU, stručnjacima i predstavnicima bankarstva, poslovnog svijeta i skupinama civilnog društva, za ovaj događaj se predbilježilo rekordnih 216 regija i 32 zemlje. Predstavnici 32 zemalja bili su domaćini 235 lokalnih događaja Otvorenih dana pod naslovom »Europa u mojoj regiji« tijekom cijelog listopada.

6. listopada, francuski ministar za poljoprivredu, Michel Barnier, govorio je na otvaranju Otvorenih dana zajedno s predsjednikom Europske komisije, Joséom Manuelom Barrosom, povjerenicom za regionalnu politiku Danutom Hübner i predsjednikom Odbora regija Lucom Van den Brandeom. Službena web stranica <http://www.opendays.europa.eu/> sadrži program konferencije, video snimke najvažnijih dnevnih događaja, kao i detalje koje se odnose na široki raspon seminarra i radionica.

Zelena knjiga o teritorijalnoj koheziji

6. listopada, Europska komisija je predstavila Zelenu knjigu o teritorijalnoj koheziji. Teritorijalna kohezija se odnosi na uravnoteženi i harmonični razvoj teritorijalno raznolike Europske unije koji se postiže preobrazbom prirodnih obilježja raznolikosti u vrijedno dobro koje će se upotrijebiti za osiguravanje održivog gospodarskog rasta. Naslovljen »Pretvaranje teritorijalne raznolikosti u snagu«, Zelena knjiga teži pokretanju javne debate o teritorijalnoj koheziji i njezinim posljedicama po regionalnu politiku EU kao i za suradnju, koordinaciju, umrežavanje, partnerstvo i povezivanje između europskih regija. http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/terco/consultation_en.htm

Vodič za analizu ulaganja i dobiti

Evalucijska jedinica glavnog direktorata za REGIO objavila je novu verziju »Vodiča za analizu ulaganja i dobiti kod investicijskih projekata«. Vodič je posebice namijenjen onima koji rade na »velikim projektima« koje sufinanciraju europski fondovi. Isti pruža korisne metodološke smjernice onima koji promiču projekte i također nudi jedinstveni jezik ocjenjivanja praktičarima u mnogim zemljama koje su uključene u kohezijsku politiku EU.

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/working/sf2000_en.htm

Konferencije o strategiji EU za regiju Baltičkog mora

U prosincu 2007., Europsko vijeće je pozvalo Komisiju da predstavi strategiju za regiju Baltičkog mora do lipnja 2009., obzirom na okolišne izazove i druga pitanja s kojima se suočava Baltičko more. U rujnu 2008., održale su se dvije konferencije kao dio pripremnog ciklusa strategije EU za Baltičku regiju: okrugli stol na temu dostupnosti i privlačnosti pitanja u ovoj strategiji (kao dio godišnje konferencije mreže za subregijsku suradnju država iz regije Baltičkog mora (BSSSC) koja je bila održana 18. i 19. rujna u Kaunasu, u Litvi) i konferenciju interesnih skupina koja se održala u Stockholmu, Švedskoj, 30. rujna.

http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/baltic/index_en.htm

<http://www.bsssc.com/>

<http://www.balticseastrategy.se/>

Dnevni red REGIO-a

Datumi	Događaj	Mjesto
24. listopad 2008.	Konferencija Odbora za regijsku supsidijarnost http://subsidiarity.cor.europa.eu/	Pariz (F)
30.-31. listopad 2008.	Konferencija o teritorijalnoj koheziji i budućnosti kohezijske politike; Odbor Regija u suradnji s francuskim predsjedanjem EU http://www.ue2008.fr/PFUE/lang/en/accueil	Pariz (F)
13. studeni 2008.	Okrugli stol na temu okolišnih pitanja unutar strategije EU za regiju Baltičkog mora	Gdansk (PL)
30. studeni - 2. prosinac 2008.	Strategija EU za regiju Baltičkog mora, konferencija interesnih skupina	Kopenhagen (DK) i Malmö (SE)
9. prosinac 2008.	Okrugli stol o pitanjima zaštićenosti i sigurnosti unutar strategije EU za regiju Baltičkog mora	Helsinki (FI)

Najnovije publikacije

Rad za regije – Regionalna politika EU 2007.-2013.

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/working2008/work_en.pdf
Suвременa i zastarjela pitanja europske regionalne politike.
Dostupno na 22 jezika.

Podaci o zemljama

Pregled državnih investicijskih prioriteta, financijskih alokacija i očekivanih učinaka kohezijske politike na 27 zemalja članica. Dostupno na engleskom, francuskom, njemačkom i jeziku/cima zemalja članica.
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/info_en.htm

Peto privremeno izvješće o gospodarskoj i socijalnoj koheziji Rastuće regije, rastuća Europa

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/interim5/com_2008_371_en.pdf
Dostupno na 22 jezika.

Kohezijska politika 2007.-2013. Komentari i službeni tekstovi

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_en.pdf
Dostupno na 19 jezika.

Jeloviti tekstovi zakona, prijedloga i službenih dokumenata EU, dostupni su putem Interneta na
<http://eur-lex.europa.eu/en/index.htm>.

<http://www.ccre.org/>

U svojstvu predstavnika 50 nacionalnih udruga, gradova, općina i područja iz 37 zemalja, Vijeće europskih općina i područja (*Council of European Municipalities and Regions*, CEMR) redovito izmjenjuje iskustva na lokalnoj i regionalnoj razini diljem Europe. 9. rujna, CEMR je organizirao »Dan lokalnih vlada« sa sudjelovanjem Ujedinjenih gradova i lokalnih vlada (*United Cities and Local Government*, UCLG), Međunarodne udruge za vodu (*International Water Association*, IWA) i Međunarodne udruge za vodovode na području Dunavskog porječja (*International Association of Waterworks in the Danube Catchment Area*, IWAD). Jednodnevna konferencija se bavila izazovima i uvjetima koji se mijenjaju, a s kojima se moraju suočiti lokalne i područne vlasti u procesu organizacije usluga za vodu, spajajući stručnjake i govornike iz visokih krugova menadžmenta kvaliteta vode iz velikog broja zemalja i organizacija.

<http://www.interact-eu.net/>

Program INTERACT je nedavno pokrenuo novu web stranicu s ažuriranim i reorganiziranim sadržajem. Stranica sadrži potpuni pregled Europske teritorijalne suradnje tijekom perioda programiranja od 2007. do 2013. i usredotočena je na glavne teme koje pokriva INTERACT. Zajedno s programom URBACT II i Europskom mrežom za promatranje prostornog planiranja (*European Spatial Planning Observation Network*, ESPON), program INTERACT je jedan od triju mrežnih programa koji su dijelovi komponente međupodručne suradnje Ciljevi Europske teritorijalne suradnje (*European Territorial Co-operation Objective*). Njegov glavni cilj je promicati i podržavati pravilno upravljanje programima za Europsku teritorijalnu suradnju za period od 2007. do 2013.

<http://www.growthcommission.org/>

Zemlje u razvoju mogu postići održivi i ravnomjeran razvoj ukoliko su u mogućnosti u potpunosti profitirati od svjetske ekonomije i ukoliko imaju predano vodstvo. To su neki od nalaza »Izvješća o rastu (*Growth Report*)« koje je objavila Komisija za rast i razvoj koja je formirana pod pokroviteljstvom Svjetske banke. Dokument analizira 13 poslijeratnih ekonomija s visokim rastom i ističe čimbenike koji mogu objasniti njihov uspjeh. Komisija za rast i razvoj (*Commission on Growth and Development*) kojom predsjedava Nobelov laureat Michael Spence, osnovana je 2006. i spaja 21 praktičara iz sektora vlade, poslovanja i kreiranja politike, većinom iz svijeta u razvoju.

http://ec.europa.eu/regional_policy/international/index_en.htm

Web stranica Inforegio sadrži novi dio posvećen međunarodnim odnosima, obzirom na sve veće zanimanje za regionalne politike EU izvan Europske unije. 2006. i 2007. Glavni direktorat za regionalnu politiku Europske komisije potpisao je Memorandum razumijevanja s Brazilom, Kinom i Ruskom federacijom o započinjanju tj. uspostavi strukturiranih dijaloga o regionalnoj politici. Strukturirani dijalozi teže promicanju uzajamnog razumijevanja, bilateralne suradnje, razmjene informacija i najboljih praksi koje se odnose na uspostavu i primjenu regionalne politike. Značajke regionalne politike EU koje su od interesa trećim zemljama i međunarodnim organizacijama kao što je MERCOSUR uključuju podjelu namjene financijskih resursa između zemalja-članica i područja, geografske i strateške ciljeve kao i različite dimenzije sustava primjene.

»Rad za regije – Regionalna politika EU 2007-2013«

Brošura »Rad za regije – Regionalna politika EU 2007-2013« dostupna je na svim jezicima Unije. Ova publikacija od 36 stranica objašnjava kako regionalna politika EU funkcionira i kako podržava, na primjer, promet, inovaciju, okolišni razvoj i urbani razvoj u europskim područjima i gradovima. Suradnja između regija, procjena programa, kao i zahtjevi koji se odnose na reviziju, kontrolu i publicitet su drugi aspekti koji su pokriveni u publikaciji. Brojke pokazuju koliko novaca (iz fondova EU) će biti potrošeno na 27 zemalja članica i na što u godinama koje slijede.

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/pres_en.htm

Direktorat B1 - Komunikacije, Informacije, Odnosi sa trećim zemljama
Raphaël Goulet
Avenue de Tervuren 41, B-1040 Brussels
Fax (32-2) 29-66003
E-mail: regio-info@ec.europa.eu
Internet: http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

ISSN 978-92-79-10876-1

© Europske Unije, 2008.
Umnažanje je dozvoljeno ukoliko je naveden izvor.

Tiskano u Belgiji

URED ZA SLUŽBENE PUBLIKACIJE EUROPSKIH ZAJEDNICA
(OFFICE OF THE OFFICIAL PUBLICATIONS
OF THE EUROPEAN COMMUNITIES)
L-2985 Luxembourg

Publications Office
Publications.europa.eu